

۴۲۹۸ ۴۸۵

به نام خداوند جان و خرد

حقوق مدنی ۳

قواعد عمومی قراردادها و تعهدات

حمید میرزائی پور

www.ketab.ir

انتشارات استوناوند

۱۴۰۱

سرشناسه

: میرزائی پور، حمید، ۱۳۵۶-

عنوان قراردادی

: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور

: قواعد عمومی قراردادها و تعهدات / حمید میرزائی پور

مشخصات نشر

: آرادان: انتشارات استوناوند، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری

: ۲۱۵ ص.

شابک

: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۵۶۵-۲-۱

وضعیت فهرست نویسی

: فیبا

یادداشت

: بالای عنوان: حقوق مدنی ۳.

موضوع

: قراردادها- ایران Contracts- Iran

: تعهدات (حقوق)- ایران Obligation (Law)- Iran

: حقوق مدنی- ایران Civil rights- Iran

KMH۸۵۸:

رده بندی کنگره

: ۳۴۶/۵۵۰۲

رده بندی دیویی

: ۸۸۴۳۶۱۵

شماره کتاب شناسی ملی

شناسنامه

حقوق مدنی ۳

(قواعد عمومی قراردادها و تعهدات)

حمید میرزائی پور

ناشر: استوناوند

چاپ نخست، ۱۴۰۱

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۵۶۵-۲-۱

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

صفحه آرایشی: محمدتقی رهبری فرد

طرح روی جلد: مرجان شمسی خانی

چاپ و صحافی: بارنگ

قیمت: ۷۵ هزار تومان

انتشارات استوناوند

آرادان

تلفن: ۹۱۲۲۳۳۲۱۱۰

فهرست

۱۰.....	۲- ایقاعات دوطرفه.....	۱.....	مقدمه.....
۱۱.....	۳- ایقاعات نیمه معین.....		اسباب ایجاد اثر حقوقی «اسباب
۱۱.....	تفاوت عمل حقوقی و واقعه حقوقی.....	۳.....	ایجاد حق».....
۱۲.....	عقد.....	۳.....	۱- عمل حقوقی.....
۱۳.....	اقسام عقد.....	۴.....	۲- واقعه حقوقی.....
۱۳.....	الف) عقود مصرحه در قانون.....		شباهت‌های عمل حقوقی و واقعه
۱۳.....	تقسیم از لحاظ دوام و انحلال.....	۴.....	حقوقی.....
۱۳.....	عقد لازم.....	۵.....	ایقاع.....
۱۳.....	اقسام عقد لازم.....	۵.....	اقسام ایقاع.....
۱۴.....	موارد انحلال عقد لازم.....	۵.....	۱- ایقاع از حیث معین بودن.....
۱۴.....	۱- علت قانونی.....	۵.....	۲- ایقاع از حیث سرایت اثر.....
۱۴.....	۲- علت قراردادی.....	۶.....	۳- ایقاع از حیث حق رد.....
۱۵.....	عقد جایز.....	۶.....	۴- ایقاع از حیث انحلال و تبدیل.....
۱۵.....	اقسام عقد جایز.....	۷.....	قلمرو ایقاعات.....
۱۵.....	الف) عقد اذنی.....	۷.....	۱- در حقوق عینی.....
۱۶.....	ب) عقود غیر اذنی.....	۷.....	۲- در حقوق دینی.....
۱۶.....	موارد انحلال عقد جایز.....	۸.....	۳- در حقوق خانوادگی.....
۱۷.....	راه‌های غیرفسخ کردن عقود جایز.....	۸.....	شرایط صحت ایقاع.....
	تقسیم عقد از لحاظ نیمه لازم و نیمه	۹.....	اصول مهم در ایقاعات.....
۱۸.....	جایز بودن.....	۹.....	۱- اصل بر لزوم ایقاعات.....
	عقود دو وجهی «عقود نیمه لازم و	۹.....	۲- اصل بر نسبی بودن ایقاعات.....
۱۸.....	نیمه جایز» (ذوجنبین).....	۹.....	۳- اصل بر اعلامی بودن ایقاعات.....
۱۸.....	اقسام عقود دو وجهی.....	۹.....	ایقاعات در یک نگاه.....
۲۰.....	تقسیم عقد از لحاظ خیارى بودن.....	۹.....	۱- ایقاعات یک‌طرفه.....

۳۲.....	۱- عقود عه‌دی.....	۲۰.....	عقود خیاری.....
۳۳.....	ویژگی‌های عقود تعاه‌دی «عه‌دی».....	۲۱.....	تقسیم عقد از لحاظ کیفیت انشاء.....
۳۳.....	۲- عقود تملیکی.....	۲۱.....	عقد منجز غیر وابسته.....
۳۳.....	اقسام عقود تملیکی.....	۲۲.....	اقسام تعلیق.....
۳۴.....	تفاوت عقود تملیکی و عه‌دی.....	۲۳.....	ویژگی‌های معلق علی‌ه.....
۳۴.....	تقسیم عقد از لحاظ نحوه انعقاد.....	۲۴.....	نشانه عقد معلق.....
۳۵.....	اقسام تشریفات.....	۲۴.....	نشانه عقد مشروط.....
۳۵.....	الف) تشریفات در مرحله ثبوت.....		مواردی که تعلیق در آنها باطل
۳۵.....	ب) تشریفات در مرحله اثبات.....	۲۴.....	است.....
۳۶.....	۳- عقود عینی.....	۲۶.....	تفاوت عقد مشروط و عقد معلق.....
۳۶.....	ایقاعات.....	۲۷.....	تفاوت عقد معلق و عقد احتمالی.....
۳۶.....	تقسیم عقد از لحاظ نقش زمان.....	۲۷.....	شرط فاسخ.....
۳۷.....	تفاوت عقد فوری و تدریجی.....	۲۷.....	اقسام شرط فاسخ.....
۳۷.....	تقسیم عقد از لحاظ تبعیت.....	۲۸.....	تفاوت فسخ و شرط فاسخ.....
	تقسیم عقد از لحاظ انگیزه و هدف	۲۸.....	تقسیم بندی از لحاظ مورد معامله.....
۳۸.....	متعاق‌دین.....	۲۸.....	۱- عقد معوض.....
۳۸.....	تفاوت عقود مغابنه‌ای و معامله‌ای.....	۲۹.....	۲- عقد غیر معوض.....
۳۹.....	تقسیم عقد از لحاظ وجود شرط.....		تفاوت عقد معوض با عقد مجانی
	تقسیم عقد از لحاظ حضوری یا	۳۰.....	«غیر معوض».....
۳۹.....	کتبی بودن.....		تفاوت عقد معوض با عقد معوض
	تقسیم عقد از لحاظ نقش زمان در	۳۱.....	ناقص.....
۴۰.....	اثر عقد.....		تقسیم بندی عقد از لحاظ ذکر نام
۴۱.....	ج) عقود خارج از قانون.....	۳۱.....	و احکام در آنها.....
۴۱.....	تقسیم از لحاظ تعداد افراد اثر پذیر.....	۳۲.....	فوائد تقسیم بندی فوق.....
۴۱.....	ب) تقسیم عقد از لحاظ چانه‌زنی.....	۳۲.....	تقسیم عقد از لحاظ اثر حقوقی.....

تقسیم عقد از لحاظ منافع و سود	۵۷.....
تقسیم عقد از لحاظ ماهیت عمل	۴۲.....
تقسیم عقد از لحاظ ماهیت عمل	۴۲.....
۵) مشروعیت جهت معامله	۴۳.....
شرایط اختصاصی	۴۴.....
۱- عقد صحیح	۴۴.....
۲- عقد باطل «مرده»	۴۴.....
۳- عقد غیرنافذ	۴۴.....
مراحل تحقق و شکل گیری	۴۴.....
«عقد»	۴۵.....
اقسام اعلام اراده «روش های ابراز	۴۵.....
قصد»	۴۶.....
۱- اعلام اراده صریح	۴۶.....
اقسام ایجاب	۴۹.....
موارد و دلایل زوال ایجاب	۵۰.....
طرفین قرارداد	۵۱.....
انواع نمایندگی	۵۱.....
طرفین قرارداد «عقد»	۵۲.....
اشخاصی که نمی تواند به صورت	۵۲.....
نمایندگی به ایقاع مأذون «معامله»	۵۲.....
کنند	۵۳.....
در اختلاف فی مابین اصیل و	۵۳.....
نماینده	۵۴.....
تعهد نسبت به ثالث	۵۶.....
تملیک نسبت به ثالث	۵۶.....
تملیک نسبت به ثالث	۵۷.....
تعهد به نفع	۵۹.....
معامله ای که در آن تعهد به نفع	۵۹.....
ثالث شده	۵۹.....
عیوب اراده	۶۰.....
اقسام اشتباه	۶۱.....
اشتباهاتی که باعث بطلان عقد می	۶۱.....
شود	۶۲.....
۲- اشتباهاتی که حق فسخ ایجاد	۶۲.....
می کنند	۶۵.....
اشتباهاتی که تأثیری در عقد ندارد	۶۵.....
اشتباه در عقد نکاح	۶۶.....
اشتباه در سایر عقود «اشتباه در	۶۶.....
شخص»	۶۶.....
اکراه	۶۷.....
تأثیر اکراه	۶۷.....
اقسام اکراه	۶۸.....
۱- از حیث شدت	۶۸.....
۲- از حیث ایجابی و سلبی	۶۸.....
شرایط تحقق اکراه	۷۰.....
طرفین عقد اکراهی	۷۱.....
تأثیر فوت پیش از تنفیذ معامله	۷۱.....
اکراهی	۷۲.....
معاملات اضطراری	۷۲.....
اضطرارهای اکراهی	۷۳.....

ایجاد اضطرار حالت اضطرار.....	۷۳	شرایط تحقق معامله به قصد فرار	
اهلیت؛ قسم اول.....	۷۴	از دین.....	۸۹
اهلیت؛ قسم دوم.....	۷۵	معامله صوری.....	۸۹
الف) اهلیت عام.....	۷۵	اقسام معامله صوری.....	۹۰
۱- بلوغ.....	۷۵	اصول حاکم بر قرارداد.....	۹۰
۲- عقل.....	۷۵	۳- اصل حاکمیت اراده.....	۹۱
۳- رشد.....	۷۵	آثار اصل حاکمیت اراده.....	۹۱
ب) اهلیت خاص سوء ظنی.....	۷۶	۱- در مرحله انعقاد عقد.....	۹۱
محجور.....	۷۶	۲- در مرحله آثار عقد.....	۹۱
اقسام محجور.....	۷۷	تعهدات.....	۹۲
الف) صغیر.....	۷۷	تعریف تعهد.....	۹۲
ب) سفیه.....	۷۷	اسباب ایجاد تعهد.....	۹۲
ج) مجنون.....	۷۷	قسمت اول.....	۹۲
وضعیت معاملات.....	۷۹	قسمت دوم.....	۹۳
الف) امور مالی.....	۷۹	ارکان تعهدات.....	۹۳
الف) مجنون ادواری.....	۸۰	۱- طرفین تعهد متعهد و متعهدبه.....	۹۳
شرایط اساسی صحت معامله.....	۸۰	۲- موضوع تعهد: «متعهدبه».....	۹۳
ویژگی های مورد معامله.....	۸۲	الف) فعل مثبت.....	۹۳
ب) اگر مورد معامله مال باشد.....	۸۲	۲- ترک فعل (فعل منفی).....	۹۳
مورد معامله.....	۸۵	اقسام تعهدات.....	۹۵
اقسام علم درباره موضوع.....	۸۶	قسم اول.....	۹۵
جهت معامله.....	۸۶	فایده تقسیم بندی به تعهد مالی و	
جهت نامشروع.....	۸۷	تعهد غیرمالی.....	۹۵
معامله به قصد فرار از دین.....	۸۸	قسم دوم تعهدات.....	۹۶
اقسام معامله فرار از دین.....	۸۸	۱- انجام کار «فعل».....	۹۶

مقدار وجه التزام..... ۱۰۶	فایده تفکیک فوق در مرحله اثباتی... ۹۶
مواردی که در آنها نمی‌توان شرط	تعهدات ۹۷
عدم مسئولیت کرد ۱۰۸	۱- تعهدات قراردادی ۹۷
اصل نسبی بودن قراردادها (ماده	۱- انجام کار ۹۷
۲۳۱ ق.م)..... ۱۰۸	در صورت تخلف..... ۹۷
استثنائات اصل نسبی بودن	ب) تعهد ناشی از الزامات است..... ۹۸
قراردادها..... ۱۰۹	ج) تعهد ناشی از الزامات عرف
قائم مقام «ماده ۲۳۱ ۲۱۹ ق.م»..... ۱۰۹	است..... ۹۸
شرط ۱۱۰	۲- تعهدات غیر قراردادی ۹۸
اقسام شرط ۱۱۰	نکته در موارد زیر..... ۹۸
الف) شرط و مشروط ۱۱۱	زمان انجام تعهد..... ۹۸
ب) سبب و مسبب ۱۱۱	اجرای تعهد از دید مشروط له..... ۹۹
ج) علت و معلول ۱۱۲	شرایط تحقق قوه قاهره «قهریه»..... ۹۹
اقسام شروط ۱۱۲	مطالبه خسارت تأخیر در انجام
اقسام شرط نامقدور ۱۱۲	تعهد..... ۱۰۱
الف) نامقدور مطلق ۱۱۲	شرایط مطالبه خسارت ناشی از
ب) نامقدور نسبی ۱۱۳	تأخیر یا عدم انجام تعهد ۱۰۱
ج) نامقدور موقت ۱۱۳	۱- لزوم وجود قرارداد..... ۱۰۱
معیار شناسایی شرط بی‌فایده..... ۱۱۴	۲- خودداری متعهد از انجام تعهد..... ۱۰۲
اقسام شروط صریح..... ۱۱۴	۳- گذشتن مدت مقرر برای انجام
الف) شرط خلاف مقتضای عقد..... ۱۱۶	تعهد..... ۱۰۲
۲- مقتضای اطلاق عقد..... ۱۱۷	شرایط مطالبه خسارت تأخیر تأدیه... ۱۰۳
انواع شرط خلاف (ماده ۲۳۳ ق.م)..... ۱۱۹	۲- در تعهدات غیر پولی..... ۱۰۳
۱- شرط خلاف مقتضای ذات..... ۱۱۹	ضمانت اجرای نقض تعهدات..... ۱۰۵
۲- شرط خلاف اثر اثر عقد..... ۱۱۹	الف) شرط وجه التزام..... ۱۰۵

مقدمه

حقوق مدنی مهم‌ترین شاخه حقوق خصوصی است که به بررسی و تنظیم روابط افراد جامعه با یکدیگر، صرف نظر از عنوان و موقعیت اجتماعی آن‌ها می‌پردازد.

قانون مدنی که در ۱۳۲۵ ماده در سال‌های ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۴ توسط مجلس شورای ملی به تصویب رسید، مهم‌ترین منبع حقوق مدنی ایران است که در درجه اول بر اساس فقه شیعه و در وهله بعد با استفاده از قوانین مدنی کشورهای فرانسه، سوئیس و بلژیک تدوین شده است.

قانون امور حسبی مصوب ۱۳۱۹، قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹، قانون حمایت از خانواده، رویه‌های قضایی، نظریات حقوقدانان و فقها و عرف و عادت، از منابع مهم حقوق مدنی ایران به شمار می‌آیند.

موضوع کتاب حقوق مدنی (۳)، مباحث مربوط به قراردادهای و تعهدات است که اهمیت ویژه‌ای برای حقوقدانان، وکلا، دانشجویان و عموم مردم دارد.